

**Zbigniew Kobyliński, Dariusz Wach, Magdalena Rutyna, Jacek Wysocki i
Bartłomiej Klęczar**

**Grodzisko z czasów plemiennych (?) w Gulbiu, gm. Ława: wstępne wyniki badań w
roku 2012**

Grodzisko w Gulbiu, st. 1 (AZP 27-52) znajduje się ok. 0,3 km na południowy-wschód od wsi Gulb, po prawej stronie drogi z Gulbia do Wólki Wielkiej, na niewielkim wzniesieniu (ryc. 1). Majdan grodziska ma kształt prostokąta o mocno wyoblonych rogach o wymiarach 40 x 68 m. Jego część zachodnia stosunkowo łagodnie opada na zachód, wschodnia natomiast jest nieznacznie wypiętrzona (ryc. 2). Od strony północnej, południowej i wschodniej wokół grodziska można w terenie doszukiwać się śladów płytkiego zagłębienia (pozostałości fosy?) o głębokości od 0,75 do 1,5 m i szerokości 4-8 m (ryc. 3-4). Wały otaczające grodzisko zachowały się od zewnątrz na wysokość 1-15 m, jedynie od zachodu, gdzie otaczający teren obniża się, wał ten sięga wysokości około 3 m. Od wewnątrz natomiast wały są równe *plateau* majdanu.

Grodzisko, znane już co najmniej od końca XIX w. i oznaczane na niemieckich mapach jako *Ringwall*, wpisane jest do rejestru zabytków jako „grodzisko półwyspne”¹. Wskutek swojej specyficznej formy interpretowane było jako wysoczyznowe osiedle obronne z wczesnej epoki żelaza². Podczas badań powierzchniowych znajdowano tu jednak fragmenty ceramiki obtaczanej z ornamentem żłobków dookołnych i linii falistej, co wskazywało na jego wczesnośredniowieczną chronologię³. Prawdopodobnie obiekt został pod koniec XIX wieku znacznie zniwelowany wskutek orki, czego wynikiem jest obecny słaby stan zachowania wałów⁴.

W roku 2012 na terenie grodziska założono siedem wykopów⁵ (oznaczonych cyframi 1-7), o łącznej powierzchni 95 m² (ryc. 5). Wykop 1 usytuowano w południowo-wschodniej

---

¹ Wpis z dn. 22.11.1968 nr C-048.

² Okulicz 1970: 178 (pod nazwą Łaseczno).

³ Karta Ewidencyjna Zabytku Archeologicznego, Gulb, gm. Ława, nr 14. Archiwum WUOZ w Olsztynie, Delegatura w Elblągu, teczka: Gulb.

⁴ Łasiński 2010: 44.

⁵ Badania archeologiczne na terenie domniemanego grodziska w Gulbiu prowadzone były na podstawie zezwolenia WKZ nr 296/2012, w terminie od 22.07.2012 r. do 08.08.2012 r. W badania

części grodziska. Miał on 20 m długości i 3 m szerokości. Dłuższą osią zorientowany był w kierunku wschód-zachód. W obrębie tego wykopu przekopano zbocze potencjalnego wału wraz z obszarem przylegającym do niego od zewnątrz (od wschodu), a także część majdanu grodziska. Pod warstwą humusu leśnego odnotowano obecność prostej sekwencji stragraficznej kilku warstw piaszczystych. Warstwa jasnego piasku 15 (o grubości 0,2 -0,3 m) znajdowana na wszystkich otworzonych wykopach kończyła się na linii krawędzi spadku zbocza grodziska. Przykrywała ona podobnej grubości, nieco ciemniejszą, piaszczystą warstwę 17, schodzącą niemal do podnóża zbocza grodziska. W obu górnych warstwach znaleziono fragmenty ceramiki starożytnej, wczesnośredniowiecznej, średniowiecznej i nowożytnej. Poniżej znaleziono cienką (5-0 cm), ciemną warstwę piaszczystą 39, w której stropie zachowały się ślady płytkich zagłębień wypełnionymi ciemną, miejscami przepaloną ziemią z drobinami węgla drzewnego.

Poniżej znaleziono kończącą się u podnóża stoku ciemną, jednorodną warstwę 21, która w krawędziowej partii swego zasięgu osiągała miąższość 0,6 m w nieregularnie V kształtnym zagłębieniu rowopodobnym (szerokości 1 m i głębokości 0,4 m) mającym przebieg równoległy do przebiegu granicy krawędzi stoku grodziska. Niestety, ten jedyny ślad ewentualnej fosy obserwowany był tylko na dystansie niecałych 3 m (szerokość wykopu 1), stąd nie można jednoznacznie stwierdzić istnienia takiej konstrukcji na omawianym stanowisku (ryc. 6).

Wykop 2 wytyczono na majdanie grodziska. Miał 3 m długości i 2 m szerokości. Dłuższą osią zorientowany był po linii N-S. W jego obrębie wystąpiły tylko trzy pierwsze górne warstwy wspomniane w opisie wykopu 1, przy czym warstwy jasne, piaszczyste 15 i 17 przykrywały o wiele grubszą (0,3-0,4 m miąższości) ciemną warstwę 39.

Wykop 3 założono 5 m na N od północnej krawędzi wykopu 2. Otworzono wykop o wymiarach 3 m długości i 2 m szerokości. Jego dłuższa oś zorientowana była po linii N-S. W wykopie tym zaobserwowano podobny układ nawarstwień jak w wykopie 2.

---

zaangażowani byli pracownicy Instytutu Archeologii i Etnologii PAN oraz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Pracami kierował prof. dr hab. Zbigniew Kobyliński przy pomocy dr Jacka Wysockiego, mgr Magdaleny Rutyny, mgr. Bartłomieja Klęczara i Dariusza Wacha. Plan warstwicowy stanowiska wykonał mgr Jacek Błaszczuk. Badania geologiczne stanowiska wykonał prof. dr hab. Jerzy Nitychoruk (zob. Nitychoruk i Welc 2013).

Wykop 4 wytyczono 9 m na N od północnej krawędzi wykopu 3. Założony wykop miał wymiary 3 m długości i 2 m szerokości. Dłuższa oś wykopu zorientowana była po linii N-S. W wykopie tym występowała analogiczna sytuacja stratygraficzna jak w wykopach 2 i 3.

Wykop 5, o wymiarach 1 x 3 m (dłuższa oś po linii W-E), otworzono 1,5 m na E od wschodniej krawędzi wykopu 2. Wykop ten miał charakter sondażowy. Przebadano archeologicznie połowę obiektu – stanowiska strzeleckiego z okresu II wojny światowej.

Wykop 6 (1 x 5 m) usytuowano 4 m na zachód od zachodniej krawędzi wykopu 2. Wschodnia część wykopu zachodziła na majdan, zachodnia natomiast przecinała niewielkie zagłębienie. W wykopie tym zanotowano analogiczny układ warstw jak w wykopach 2, 3 i 4.

Wykop 7, o długości 4,5 m i szerokości 2 m, założono w północnej części grodziska, 10 m na N od wykopu 4. Jego północna część przecinała zagłębienie, południowa zaś majdan. Pod warstwą humusu leśnego znaleziono dwie piaszczyste warstwy nie wykazujące czytelnego, jednoznacznego podobieństwa do górnych nawarstwień z wykopów 1-4 i 6. Jedynie w warstwie dolnej znaleziono fragmenty ceramiki. Na wykopie tym nie zaobserwowano też występowania szarego pasa ziemi 39 charakterystycznego dla nawarstwień pozostałych wykopów.

W trakcie eksploracji odkryto 403 fragmenty ceramiki, pięć fragmentów przedmiotów z żelaza, dwa kamienie pokryte szkłem, fragment szkła, paciorek szklany oraz skórzany przedmiot z czasów II wojny światowej (wykop 5).

Ze względu na występowanie w warstwach stanowiska zmieszanej ceramiki z różnych okresów, nie można jednoznacznie określić jego chronologii. Być może obiekt był wykorzystywany w różnych okresach, jednak ślady tego użytkowania, być może wskutek XIX i XX-wiecznych destrukcji, zachowały się bardzo słabo. Niemniej, trzeba przyjąć, że obiekt jest pozostałością starożytnej konstrukcji obronnej z czasów plemiennych (?).

Wykaz literatury cytowanej

Łasiński, Ł.

2010. *Grodziska wschodniej części Pojezierza Iławskiego. Analiza historyczno-przestrzenna, problemy ochrony i prezentacji.* Maszynopis pracy magisterskiej, Uniwersytet kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Nitychoruk, J. i F. Welc

2013. Sytuacja geomorfologiczno-geologiczna wybranych grodzisk w okolicach jeziora Jeziorak, [w:] Z. Kobyliński (red.), *Grodziska Warmii i Mazur*. Warszawa – Zielona Góra: Wydawnictwo Fundacji Archeologicznej.

Okulicz, Ł.

1970. *Kultura kurhanów zachodniobałtyjskich we wczesnej epoce żelaza*. Wrocław: Ossolineum.